

Sisekaitseakadeemia
Finantskolledž

Elen Filatov

NÕUETE LOOVUTAMISE KÄIBEMAKSUGA
MAKSUSTAMINE EUROOPA LIIDUS

Lõputöö

Juhendaja:
Tõnis Elling, mag.iur

Tallinn 2013

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Finantskolledž	Kuu ja aasta: mai 2013
Töö pealkiri: Nõuete loovutamise käibemaksuga maksustamine Euroopa Liidus	
Töö pealkiri võõrkeeles: Imposing value added tax on assignment of claims in the European Union	
Töö autor: Elen Filatov	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas.
Allkiri:	
Lühikokkuvõte: Lõputöö maht on 42 lehekülge. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning koostamisel on kasutatud 28 allikat, millele töös on viidatud. Probleem seisneb selles, et Eesti käibemaksuseadus ja Euroopa Kohtu praktika ei ole nõuete loovutamise käibemaksu käsitluse osas kooskõlas. Käibemaksuseaduse § 12 lõike 10 kohaselt on faktooringute maksustatavaks väärtuseks lepingutasu või arvete käitlemise tasu, mis aga ehtsa faktooringuga kaasneda ei pruugi. Lõputöö eesmärk on analüüsida on nõuete loovutamise käibemaksuga maksustamist Euroopa Liidus. Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud neli uurimisülesannet: 1. Antakse ülevaade käibemaksu olemusest ja üldpõhimõtetest.2. Antakse ülevaade maksustava väärtuse regulatsioonist käibemaksuseaduse mõistes.3. Antakse ülevaade nõuete loovutamise põhimõtetest võlaõigusseaduses.4. Analüüsitakse nõuete loovutamise käibemaksuga maksustamist Euroopa Liidus. Analüüsi tulemusel selgus, et vajalik oleks eesti käibemaksuseaduses täpsemalt regulaarida faktooringuid puudutav säte, sest senikaua kuni pole muudetud Eesti käibemaksuseadust, jääb üle vaid tõdeda, et isegi kui Euroopa Kohus on oma praktikas võrdsustanud ehtsa ja ebaehtsa faktooringu maksustamise põhimõtted, jääb Eestis nõuete loovutamise seotud regulatsioon KMS § 12 lõike 10 kohaselt Euroopa Kohtu praktika tulemustest erinevaks.	
Võtmesõnad: nõuete loovutamine, ehtne faktooring, ebaehtne faktooring, käibemaks, maksustatav väärtus	
Võõrkeelsed võtmesõnad: <i>assignment of claims, true factoring, untrue factoring, value added tax, taxable value.</i>	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Uno Silberg	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Tõnis Elling	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. KÄIBEMAKSU JA NÕUETE LOOVUTAMISE SEADUSANDLIK REGULATSIOON.....	6
1.1 Käibemaksu olemus ja nõuete loovutamine käibemaksuseaduse tähenduses	6
1.2 Maksustatava väärtuse regulatsioon käibemaksuseaduses	11
2. KÄIBEMAKSUGA MAKSUSTATAVAD TEHINGUD JA KÄIBE TEKKIMINE NÕUETE LOOVUTAMISEL	18
2.1 Nõuete loovutamine ja faktooringtehingud võlaõigusseaduse tähenduses	18
2.2 Nõuete loovutamise ja faktooringtehingute käibemaksuga maksustamine Eesti ja Euroopa Kohtu kohtupraktikas	24
KOKKUVÕTE	34
SUMMARY	38
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	40

SISSEJUHATUS

Majanduses kajastuvad tihti maailmas toimunud sündmused – nii head, kui ka halvad. Sellest tulenevalt peavad äriühingud tihti oma tegevust vastavalt kohandama. Kehvade asjaolude kokkulangemisel võib äriühingutel tekkida raskusi võlgade tasumisega, millest tulenevalt võivad teisel äriühingul tekkida likviidsusprobleemid. Likviidsusprobleemide üheks võimalikuks lahendiks on võla loovutamine äriühingule, kelle majandustegevuse sisuks ongi võlgade sissenõudmine. Võlgade loovutamise läbi on võimalik saada vahendeid edasiseks äritegevuseks. Samuti on võimalik võlga ka ülekanda, tulenevalt ettevõtte vajadustest.

Lõputöös käsitletakse nõuete loovutamise käibemaksuga maksustamise probleeme Eestis ja Euroopa Liidus. Teema valikul lähtus autor sellest, et käibe tekkimine nõuete loovutamisel on kitsalt ja segaselt reguleeritud. Samuti pole selge, kuidas leida maksustatavat väärtust. Sellest tulenevalt on nimetatud tehinguid keeruline üheselt määratleda ning maksustada.

Teema on aktuaalne, sest 2011. aasta oktoobris langetas Euroopa Kohus otsuse, milles täpsustatakse eelnevat kohtupraktikat. Lisaks Euroopa Kohtu otsusele on ka Riigikohus nimetatud valdkonnas 2010. aasta suvel otsuse teinud. Riigikohus selgitab, kuidas peaks käibemaksuga maksustamine käibemaksudirektiivi ja Euroopa Kohutu praktika kohaselt käima, kuid käibemaksuseadus selleks siiski piisavaid lahendusi veel ei anna.

Lõputöö teema on uudne, sest seda teemat pole Eestis seni veel teadustöö raames käsitletud. Küll aga on nõuete loovutamine erinevates turusituatsioonides järjest igapäevasem nähtus.

Probleem seisneb selles, et Eesti käibemaksuseadus ja Euroopa Kohtu praktika ei ole nõuete loovutamise käibemaksu käsitluse osas kooskõlas. Nõude võõrandamine ise käivet ei tekita, kuid võimalik on maksustada tehingu teenustasu, millena võib käsitada nimiväärtuse ja ostuhinna vahet. Kehtiva käibemaksuseaduse (KMS) § 12

lõige 10 kehtestab erireegli faktooringlepingutele, kui nõuete alaliigile, mis hõlmab ainult rahalisi nõudeid. Mainitud seadusesätte kohaselt on faktooringteenuste maksustatavaks väärtuseks lepingutasu ja arvete käitlemise tasu. KMS ehtsa faktooringu maksustamiseks piisavaid võimalusi ei anna, sest sellega ei pea kaansema lepingutasu või arvete käitlemise tasu. Euroopa Kohtu praktika seisukoht vastupidiselt on, et faktooring on võlgade sissenõudmisega seotud teenus, millelt võib maksukohustus tekkida, isegi siis, kui tegu on ehtsa faktooringuga.

Töö eesmärk on analüüsida nõuete loovutamise käibemaksuga maksustamist Euroopa Liidus.

Töö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Antakse ülevaade käibemaksu olemusest ja üldpõhimõtetest.
2. Antakse ülevaade maksustava väärtuse regulatsioonist käibemaksuseaduse mõistes.
3. Antakse ülevaade nõuete loovutamise põhimõtetest võlaõigusseaduses.
4. Analüüsitakse nõuete loovutamise käibemaksuga maksustamist Euroopa Liidus.

Lõputöös kasutatakse võrdlevat ja analüütilist meetodit. Andmete kogumisel kasutatakse dokumendi analüüsi ja tulemuste tõlgendamisel kasutatakse võrdlevat analüüsi ja sünteesi.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis omakorda jagunevad kaheks alapeatükiks. Esimeses alapeatükis antakse ülevaade käibemaksust ja selle olemusest, tuuakse välja käibemaksu tunnused ja üldpõhimõtted. Teises alapeatükis keskendub autor maksustatava väärtuse regulatsioonile käibemaksuseaduse mõistes, tuues välja üldised maksustamise põhimõtted ja samuti ka eriregulatsioonid. Maksusumma leidmisel on maksustatav väärtus ja maksumäär otseselt seotud, seega annab autor ülevaate kehtivatest käibemaksumääradest.

Teises peatükis keskendub autor nõuete loovutamise regulatsioonile võlaõigusseaduse tähenduses ning kitsaskohtade väljatoomisele Riigikohtu ja Euroopa kohtu praktikas. Kolmandas alapeatükis antakse ülevaade võlaõigusseaduse regulatsioonist nõuete kohta. Kuna käibemaksuseaduses ei ole nõuete loovutamise

regulatsioon piisav, peab vaatama lisaks ka võlaõigusseadust ning kahte seadust maksustamisel koos rakendama. Neljandas alapeatükis analüüsib autor Riigikohtu ja Euroopa Kohtu praktikat nimetatud valdkonnas.

Lõputöös kasutatakse nii eestikeelest kui ka inglisekeelset erialakirjandust, Eesti Vabariigi seadusi, Euroopa Liidu direktiive ning samuti asjakohaseid Euroopa Kohtu ja Riigikohtu lahendeid ja seletusi.

1. KÄIBEMAKSU JA NÕUETE LOOVUTAMISE SEADUSANDLIK REGULATSIOON

1.1 Käibemaksu olemus ja nõuete loovutamine käibemaksuseaduse tähenduses

Levinuim viis saada riigile toimimiseks vajalikud vahendid on kehtestada maksusüsteem, mis katab riigi kulud ja võimaldab elanikele pakkuda hüvesid maksukoormusega võrdelises seoses. Ajaloos on teada ka juhuseid, kus maksusüsteem kehtestati kuninga või valino kui sa siia tseja kulude katteks ja rahvale selle eest hüvesid ei võimaldatud. Eestis kehtib sarnaselt teistele Euroopa Liidu liikmesriikidele käibemaksusüsteem, mis põhineb lisandunud väärtuse maksul ning Eesti riigikassale on käibemaksu laekumine olulise tähtsusega, kuna see moodustab arvestatava osa riigieelarvest.

Euroopa Liidus hetkel kehtiva käibemaksusüsteemi alustalad pärinevad arvatavasti Hispaaniast, kus esimesena hakati siseturul toimuvat kaubavahetust maksuga koormama. Alates 1567. aastast koormati nõunik hertsog Alva eestvedamisel maksuga kõikide kaupade hindu, lisades kõikide kaupade hinnale kohustuslikult täiendav summa, mida hakati nimetama käibemaksuks¹.

Kuna käibemaksu kõikehõlmav kasutamine viib maksu kumuleerumiseni ja moonutab toote hindu, muutus rahvas Hispaanias rahulolematuks. Kompromissi otsides, leiutas hertsog Alba müügimaksu, mis sarnaneb sisu poolest juba natukene rohkem hetkel Euroopa Liidus kehtiva käibemaksusüsteemiga. Uue süsteemi kohaselt rakendati müügimaksu üks kord kogu müügiotsessi vältel – realisatsioonil lõpptarbijale.²

Ajas muutusid nii pakutavad kaubad ja teenused, kui ka nende tarbimise maksustamisega seonduvad asjaolud. 20. sajandi suurimaks maksualaseks

¹ Tammert, P., *Maksundus*. (Tallinn: OÜ Aimwell, 2003), lk 248.

² Tammert, P., *Maksundus*. (Tallinn: OÜ Aimwell, 2005), lk 253.

saavutuseks peetakse lisandunud väärtuse maksu rakendamist. Selle maksu eripäraks on riigile tasutava maksusumma leidmine. Summa leidmiseks lahutatakse realisatsioonil laekunud maksust sisseostudel juba tasutud maks – seega maksu tasub iga ettevõtja vaid tema poolt lisatud väärtuse ulatuses.³

Lisandunud väärtuse maksu kehtestamise osas tegi esimesena ettepaneku Wilhelm von Siemens 1919. aastal Saksamaal. Esimesena rakendama hakati seda aga hoopis Prantsusmaal tootmissfääris 1954. aastal, küll ei vastanud see käesoleval ajal Euroopa Liidu liikmesriikides kehtiva lisandunud väärtuse maksu nõuetele. Järgnevatel aastatel kehtestati lisandunud väärtuse maks ka teistes Euroopa riikides: Taani (1967), Saksamaa (1968), Rootsi (1969), Holland (1969), Luksemburg (1970), Norra (1970), Belgia (1971), Austria (1973), Itaalia (1973) ja Suurbritannia (1973).⁴

Lisandunud väärtuse maksu arengule aitas kaasa Euroopa Ühenduse tekkimine. Euroopa Ühenduse asutamislepingus on sätestatud Euroopa Ühenduse põhieesmärk: rajada majandusliidu raames ühisturg, milles toimub vaba konkurents ning mille tunnused sarnanevad liikmesriikide siseturgudega.⁵

11. aprillil 1967. aastal võttis Euroopa Majanduse Nõukogu vastu Esimese Direktiivi kumuleeruvaid käibemakse käsitlevate liikmesriikide õigusnormide ühtlustamise kohta. Selle preambulas on kirjas selle eesmärgi saavutamise eelduseks on, et liikmesriikides kohaldatakse kumuleeruvaid käibemakse käsitlevaid õigusnorme, mis ei moonuta konkurentsitingimusi ega takista kaupade ja teenuste vaba liikumist ühisturul. Ühisturu huvides ühtlustada kumuleeruvaid käibemakse käsitlevad õigusnormid, et kõrvaldada tegurid, mis võivad moonutada konkurentsi riigi või ühenduse tasandil. Ühtlustamise tulemuseks peab olema kumuleeruvate mitmeastmeliste maksude kaotamine ja ühise käibemaksusüsteemi vastuvõtmine kõikides liikmesriikides. Käibemaksusüsteem on lihtsaim ja erapooletuim siis, kui maksustamine toimub võimalikult üldiselt ja kui süsteem hõlmab kõiki tootmis- ja turustusetappe ning teenuste osutamist.⁶ Samas märgitakse preambulas ka ära, et selle maksu kohadamisega võivad kaasneda praktilised ja põhimõttelised raskused,

³ Tammert, P., *Maksudus*. (Tallinn: OÜ Aimwell, 2005), lk 253.

⁴ Pulk, S., „Käibemaksu põhimõtted Eestis ja Euroopa Liidus.“ (Tallinn: Juura, 2001), lk 9.

⁵ *Ibid*, lk 9.

⁶ Esimene Nõukogu Direktiiv, 67/227/EMÜ, 14.04.1967.

mis tõttu on liikmesriikides lubatud mõningad erisused, kuid edasi tuleb liikuda etapiti ja lõpptulemus peaks kõikides liikmesriikides olema sama.

Ajaloost tulenevat ja väga laia geograafilise kasutusala tõttu on käibemaksu põhimõtted olulised, sest maksustamine peab toimuma võrdsetel alustel kõikides liikmesriikides.

Käibemaks on universaalne tarbimismaks, mis hõlmab kõiki tarbitavaid kaupu ja teenuseid ning millega koormatakse igat müügi-etappi, vähendades maksukohustust eelmistel etappidel makstud maksu võrra⁷.

Käibemaksu üks tunnus on objektiivsus, mille kohaselt kauba või teenuse pealt makstava maksu suurus oleneb kauba või teenuse liigist või väärtusest, mitte maksumaksja isikust. Kõik tarbimise vormid tuleb maksustada ühetaoliselt. Tarbija jaoks ei ole oluline, kas kauba või teenuse müüja on juriidiline või füüsiline isik, resident või mitteresident, eraõiguslik või avalik-õiguslik isik. Tarbitava kauba omadused ja tarbimisväärtus ei sõltu müüja õiguslikust vormist.

Käibemaks on neutraalne siis, kui ettevõtjate käibemaksukohustus ja sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus on omavahel kooskõlas.⁸ Kui kirjeldatud kooskõla toimib, siis ei teki turul konkurentsitõrkeid ega ole ebasoodsates tingimustes tegelevaid ettevõtteid, mis omakorda tagab Euroopa Liidus vaba turuliikumise. Sellest põhimõttest lähtudes on keelatud kehtestada põhjendamatuid piiranguid ja maksusoodustusi.

Käibemaksukohustuse kandja ning maksu tegelik maksja ei lange käibemaksu puhul kokku, ning seega nimetatakse käibemaksu alati kaudseks maksuks. Maksukoormuse kandjaks ehk lõpptarbijaks võivad olla nii füüsilised kui ka juriidilised isikud, sealhulgas riik ja kohalik omavalitsus tingimusel, et nad ei kasuta ostetud kaupu ja teenuseid ettevõtluse tarbeks. Üldjuhul on käibemaksu reaalseks lõppmaksjaks ja -tarbijaks siiski füüsilised isikud, kes maksavad müüjale ostuhinna sees sisalduva käibemaksu. Maksu administreerimise kohustus on jäetud

⁷ Lehis, L., *Maksuõigus*. (Tallinn: Juura, 2009), lk 349.

⁸ *Ibid*, lk 354 – 355.

äriühingutele, sest see võimaldab maksusummasid kergemini ja efektiivsemalt administreerida ning vähendab maksupettuste läbi põhjustatud rahalist kahju riigile.⁹

Sarnaselt teistele riigikassasse laekuvatele maksudele, mida peab deklareerima, on ka käibemaksu puhul deklaratsioonide esitamise kohustus. Käibemaksu deklaratsioone esitatakse ja maksu makstakse perioodiliselt. Eesti käibemaksuseaduse kohaselt on käibemaksu maksustamise perioodiks tavaliselt üks kuu, kuid Euroopa Liidus on lubatud ka maksimaalselt aastane maksustamisperiood. Käibedeklaratsioonil deklareeritakse maksukohustuslase maksustatav käive erinevate maksumäärade kaupa. Ka kauba ühendusesisene soetus ja saadud teenused ning muud soetatud kaubad või saadud teenused, millelt on maksukohustuslane kohustatud arvestama käibemaksu (pöördkäibemaksu kohustus). Samuti märgitakse deklaratsioonil maksustamisperioodi jooksul ettevõtluse tarbeks soetatud kaupadelt ja saadud teenustelt tasumisele kuuluv sisendkäibemaks.¹⁰ Käibemaks tasutakse deklaratsiooni esitamise kuupäevaks, milleks Eesti käibemaksuseaduse kohaselt on maksustamisperioodile järgnev 20. kuupäev.

Euroopa Liidus kehtiv käibemaks on üles ehitatud lisandunud väärtuse maksu põhimõttel, et vabastada ettevõtjad käibemaksukohustusest. Lisandunud väärtuse maks toimib mitmefaasilisena, kus maksusumma on jaotatud mitme ettevõtja vahel. Kaup või teenus läbib enne tarbijani jõudmist pika müügiahela. Iga müügiahela lüli maksab käibemaksu tema poolt lisatud väärtuselt, mis kõik kokku annabki kogu toote müügihinnale vastava käibemaksusumma. Seejuures saab iga müügiahel ostmisel tasutud käibemaksu oma maksmisele kuuluvast käibemaksust maha arvata.¹¹

Viimase olulise põhimõttena toob autor välja selle, et käibemaksu puhul järgitakse sihtkohamaa printsiipi. Kuna käibemaks on tarbimismaks, siis toimub maksustamine üldjuhul selles riigis, kus asub kauba või teenuse lõpptarbija. Sellest põhimõttest lähtuvalt tuleb kaupade ja teenuste ekspordil rakendada nullmäära ja eksporditöörile

⁹ Kägi, K., Võimre, U., *Käibemaks*. (Tallinn: Äripäeva Kirjastuse AS, 2007), lk 15.

¹⁰ Rahandusministeerium, „*Käibemaksuseadus Rahandusministeeriumi kommentaaridega seisuga 1. aprill 2011*“ (2011), <www.fin.ee/index.php?id=280> (03.05.2013).

¹¹ Lehis, L., *Maksuõigus*. (Tallinn: Juura, 2009), lk 350.

või välismaa ettevõtjale tuleb kauba soetamisel tasutud käibemaks tagastada. Kaupade ja teenuste import tuleb aga maksustada.¹²

Lisaks käibemaksuseadusele on Eesti jaoks väga olulised ka Euroopa Liidu direktiivid. Alates 1995. aastast, kui Eesti esitas ametliku taotluse saamaks Euroopa Liidu liikmeks, on kohandatud seadusi selliseks, et need oleksid kooskõlas Euroopa Liidu direktiivide ja eeskirjadega. Käesoleval hetkel on käibemaksuseadust muudetud juba peaaegu 30 korda ning viimati toimusid suuremad muudatused aastal 2012.

1977. aastal kehtima hakanud nn kuues käibemaksudirektiiv¹³ nägi ette maksuobjekti, maksubaasi, maksuvabastuse, sisendkäibemaksu mahaarvamise ja maksu administreerimise alaste sätete ühtlustamise. Kuuendat direktiivi on aja jooksul muudetud ning suurimateks muudatusteks on olnud piiridel tollikontrolli kaotamine ning pöördmaksustamise süsteemi kasutusele võtt ühendusesiseste kaubatarnete maksustamisel.¹⁴

Alates 1. jaanuarist 2007 kehtib kuuenda direktiivi uus terviktekst¹⁵, millesse on koondatud varem kehtinud direktiivid, nende muudatused, samuti uute liikmesriikide liitumisel liitumisaktides kokkulepitud erandid.¹⁶

Käibemaksu omadused annavad käibemaksule kindlad raamid ja eristavad selle teistest maksudest. Lisaks omadustele on oluline määratlada ka maksustatav väärtus, mis on käibemaksu maksubaasiks. Maksubaasiks nimetakse maksuobjekti konkreetset rahalist väljendust ehk arvu, mille korrutamisel maksumääraga saadakse maksusumma. Seega sõltub riigile makstava käibemaksu suurus suuresti sellest, kuidas leitakse maksustatav väärtus.¹⁷

¹² Lehis, L., *Maksuõigus*. (Tallinn: Juura, 2009), lk 356.

¹³ Nõukogu Kuues Direktiiv 77/388/EMÜ, 17.05.1977.

¹⁴ Huberg, M., Uusorg, M., Lehis, L., *Eesti Maksu Seadused*. (Tartu: OÜ Maksu maksjate Liidu Kirjastus, 2008), lk 185.

¹⁵ Euroopa Nõukogu direktiiv 2006/112/EÜ, 28.11.2006 – ELT L 347, 11.12.2006 ... L 326, 10.12.2010.

¹⁶ Huberg, M., Uusorg, M., Lehis, L., *Eesti Maksu Seadused*. (Tartu: OÜ Maksu maksjate Liidu Kirjastus, 2008), lk 185.

¹⁷ Lind, K., „Maksustatav väärtus. Probleemid kehtivas käibemaksuseaduses“, *Juridica* (2007), nr 9, 639-650, lk 639.

Käibemaksuseadus nõuete loovutamist ja võlgade võõrandamist oluliselt ei reguleeri. Ainsaks regulatsiooniks on KMS § 12 lõige 10, mille kohaselt faktooringuteenuse maksustatav väärtus on lepingutasu ja arvete käitlemise tasu¹⁸. Faktooringteenuste puhul võiks seaduses olla pigem nõuete käitlemise tasu, sest nõue ei pea alati tekkima arvest.

Kokkuvõtvalt võib käibemaksu olulisemaid omadusi kirjeldada järgnevalt. Käibemaks on universaalne tarbimismaks, millega koormatakse kõiki tarbitavaid kaupu ja teenuseid, olenemata isikust. Käibemaks on kaudne maks, kus maksukandja ning maksumaksja on eraldiseisvad isikud. Käibemaksu summa kujunemisel on oliline roll lisandunud väärtuse maksu spsteemil, mille puhul koormatud müügietaapi vähendatakse eelmistel etappidel maksutud käibemaksu võrra. Käibemaks on neutraalne maks, kus kõik tarbimise vormid maksustatakse ühetaoliselt ning sellega ei koormata ettevõtjaid. Neutraalsus hoiab majandusturul ära ka konkurentsitõrked. Käibemaks on objektiivne maks, mille kohaselt maksu suurus sõltub tarbitavast kaubast või teenusest, mitte tarbija isikust. Käibemaksuga maksustamisel kehtib üldjuhul sihtkohamaa printsiip.

1.2 Maksustatava väärtuse regulatsioon käibemaksuseaduses

Maksustatava väärtuse üldine regulatsioon on käibemaksuseadusesse kirja pandud ainult mõne paragrahvi, mis võib jätta esmapilgul üsna lihtsa mulje. Tegelikkus on hoopis midagi muud, sest mõnede tehingute puhul on maksustatava väärtuse leidmine siiski päris keeruline. Seda enam, et lisaks üldreeglitele kehtivad ka erisätted näiteks imporditavale ja eksporditavale kaubale, omatarbele ning tasuta võõrandatavale kaubale, dotatsioonidele ja hinnasoodustustele, vahendatud maksetele ja tagastatavale pakendile. Lisaks seaduses toodud eranditele, tuleb praktikas ette veelgi rohkem olukordi, kus tehingu enda olemust on rakse defineerida, rääkimata maksustatava väärtuse leidmisest.

Käibe maksustatava väärtuse arvutamist reguleerib KMS § 12 – 14. Üldreegli kohaselt on maksustatavaks väärtuseks müügihind ning muud summad, mida peab

¹⁸ Käibemaksuseadus, 10.12.2003, jõustunud 01.05.2004 – RT I 2003, 82, 554 ... RT I, 20.12.2011, 2, § 12 lg 10.

kauba või teenuse ostja või kolmas isik soetamise või teenuse saamise eest maksta kauba müüjale või teenuse osutajale¹⁹. Maksustatava väärtuse hulka kuuluvad KMS § 12 lõike 6¹ kohaselt ka muud summad, sealhulgas kõrvalkulud ning lõivud ja maksud, välja arvatud Eestis või välisriigis makstav käibemaks, mida kauba võõrandaja või teenuse osutaja kauba soetajalt või teenuse saajalt tehinguga seoses nõuab²⁰. Näiteks kuuluvad maksustatava väärtuse hulka ka kauba kohaletoimetamise, kokkupanemise, hoidmise, seadistamise jne kulud, mis on seotud käibega ning kujutavad endast tasu müüja poolt osutatud lisateenuse eest.

Võrreldava definitsiooniga regulatsiooni võib leida käibemaksudirektiivist 2006/112/EÜ artiklitest 73 ja 78. Artikkel 73 sätestab, et artiklites 74 - 77 nimetatata kaubatarnete ja teenuste osutamise puhul on maksustatavaks väärtuseks kõik tasuna käsitletav, mille tarnija või teenuse osutaja soetajalt, teenusesaajalt või kolmandalt isikult nimetatud tehingute eest on saanud või saab, kaasa arvatud nimetatud tehingute hinnaga otseselt seotud tehingud²¹.

Artikkel 78 kohaselt arvatakse ka maksustatava väärtuse hulka:

- 1) maksud, tollimaksud, lõivud ja tasud, välja arvatud käibemaks
- 2) kõrvalkulud, nagu vahendus-, pakkimis-, veo- ja kindlustuskulud, mida tarnija soetajalt või teenuse saajalt nõuab.

Liikmesriigid võivad artikli 78 punkti 2 tähenduses kõrvalkuludena käsitada ka eraldi lepinguga hõlmatud kulutusi.²²

Lisaks maksuobjekti rahalisele väljendusele on maksustataval väärtusel KMS-s veidi laiem tähendus. Maksustatavat väärtust tuleb arvutada ka maksuvaba käibe ja nullmääraga maksustatava käibe puhul, sest ka need käibed deklareeritakse sarnaselt maksustatava käibega.²³ Maksuvaba käibe puhul sõltub riigile tasutav käibemaks

¹⁹ Lind, K., „Maksustatav väärtus. Probleemid kehtivas käibemaksuseaduses“, *Juridica* (2007), nr 9, 639-650, lk 639.

²⁰ Käibemaksuseadus, 10.12.2003, jõustunud 01.05.2004 – RT I 2003, 82, 554 ... RT I, 25.10.2012, 1, § 12 lg 6¹.

²¹ Euroopa Nõukogu direktiiv 2006/112/EÜ, 28.11.2006 – ELT L 347, 11.12.2006 ... L 326, 10.12.2010, artikkel 74.

²² Euroopa Nõukogu direktiiv 2006/112/EÜ, 28.11.2006 – ELT L 347, 11.12.2006 ... L 326, 10.12.2010, artikkel 78

²³ Lind, K., „Maksustatav väärtus. Probleemid kehtivas käibemaksuseaduses“, *Juridica* (2007), nr 9, 639-650, lk 639.

kaudselt maksustatavast väärtusest, sest maksustatavast ja maksuvaba käibe suhtest sõltub sisendkäibemaksu mahaarvamine²⁴. Maksumäärade ja sellega seonduvast sisendkäibemaksu mahaarvamise õiguse teemadel arutleb autor ka alapeatüki lõpu poole.

Kauba või teenuse vastusooritus on tavaliselt rahaline, kuid ei ole välistatud ka kauba või teenuse vahetamine teise kauba või teenuse vastu. Sel juhul maksustatakse mõlemad käibed.²⁵ Põhireegli rakendamisega ja maksustamisega praktikas tavaliselt probleeme ei teki ning eritähelepanu pööravad maksumaksjad ja –haldurid pigem maksustamise erisätetele.

Kaup või teenus võib tihti seisneda mitmes eri kaubas või teenuses, mis võivad olla ka erinevalt maksustatud. Segatarnete puhul on vaja määrata kauba või teenuse väärtus tervikuna ning kaupu ja teenuseid ei pea reeglina eristama.²⁶ Näiteks koristusteenuse ostmise puhul on võimalik eraldi vaadelda koristamist kui teenust, milles sisalduvad ka koristusvahendid. Peamine sooritus on siiski koristamine, kui tegevus, mille maksustatav väärtus on vaja leida. Maksustatakse tarbija tehtud kulutusi ehk vastutasu, mida kauba või teenuse eest saadakse. Vastutasu saab olla rahaline või mitterahaline vastusooritus, kuid igal juhul peab sellel olema rahaline väärtus. Rahalise vastusoorituse korral tasub ostja kauba või teenuse eest sularahas või ülekandega ning rahalisest vastusooritusest on võimalik rääkida ka siis, kui toimub tasaarveldus või rahaliseks vastusoorituseks on näiteks müüja võla ülevõtmine ostja poolt²⁷.

Keerulisem on olukord mitterahalise vastusoorituse korral, kus ostja annab müüjale saadud kauba või teenuse eest vastu muu kauba või osutab muu teenuse. Kui toimub vahetustehing, kus kauba eest antakse vastu kaup, peavad mõlemad pooled arvestama üleantud kauba hinnalt käibemaksu ja maksustatav väärtus on mõlemal sama (eeldusel, et mõlemad pooled on käibemaksukohustuslased). Lahendus ei erine, kui kauba eest osutatakse teenust või teenuse eest antakse kaup, ikka peavad

²⁴ Käibemaksuseadus, 10.12.2003, jõustunud 01.05.2004 – RT I 2003, 82, 554 ... RT I, 25.10.2012, 1, § 32 lg 1.

²⁵ Lehis, L., *Maksuõigus*. (Tallinn: Juura, 2009), lk 388.

²⁶ Lind, K., „Maksustatav väärtus. Probleemid kehtivas käibemaksuseaduses“, *Juridica* (2007), nr 9, 639-650, lk 640.

²⁷ *Ibid*, lk 640.

mõlemad pooled samamoodi arvestama üleantud kaubalt või osutatud teenuselt käibemaksu, seda sõltumata sellest, et mõlema soorituse maksustatav väärtus loetakse võrdseks. Kui vastastikused sooritused ei ole sama väärtusega ning osa kauba või osutatud teenuse eest tasutakse rahas, maksustab raha maksnud pool käibemaksuga ainult natuuras tasutud osa, raha saanud pool maksustab kogu tehingu maksumuse.²⁸

Et kaup või teenus võib koosneda tihti ka segatarnest, on Euroopa Kohus kohtuasjas C-281/91 teinud otsuse, kus kauba maksustatava väärtuse osisena käsitletud isegi eraldiseisva krediidilepingu alusel tasutavat intressimakset. Kaasusest C-281/91 oli ettevõtja klientidele pakkunud välja erinevaid kauba eest maksmise viise. Kliendil oli võimalus maksta näiteks ostetava eluaseme eest vastavalt ehituse edenemisele osadena. Samas pakuti kliendile välja ka võimalus maksta alguses sissemakse 10% ulatuses ning ülejäänud osas siis, kui omand oli talle üle kantud. Sellisel juhul aga rakendas kaupmees krediidilepingut ülejäänud summa ulatuses, st klient pidi maksuma intressi. Seda intressi luges aga kaupmees maksuvaba finantsteenuse maksustatavaks väärtuseks.²⁹

Kohus leidis, et seda intressi ei saa eraldada põhisooritusest (kauba võõrandamisest) ning intressimakse on kauba maksustatava väärtuse osaks, mitte eraldiseisva teenuse maksustatav väärtus, isegi kui leping seda eraldiseisva teenusena käsitab.³⁰ Seega on maksustatav väärtus kõik see, mida kauba või teenuse eest reaalselt tasutakse.

Käibemaksu summa sõltub otseselt maksustatavast väärtusest ja maksumäärast. Eesti käibemaksusüsteem lubab maksustamist kolme erineva maksumääraga, mille aluseks on nõukogu direktiiv 2010/88/EL, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ. Selle kohaselt on alates 1. jaanuarist 2011 kuni 31. detsember 2015 madalaimaks standard maksumääraks 15%³¹. Eestis on kehtestatud standardmääraks

²⁸ Lind, K., „Maksustatav väärtus. Probleemid kehtivas käibemaksuseaduses“, *Juridica* (2007), nr 9, 639-650, lk 640.

²⁹ Huberg, M., „Käibemaksuga maksustatava väärtuse vähendamine. Uus kohtupraktika.“, *MaksuMaksja* 2010, nr 1, 36-40, lk 37.

³⁰ *Muys' en De Winter's Bouw- en Aannemingsbedrijf BV v Staatssecretaris van Financiën*, kohtuasi C-281/91, Euroopa Kohus, lahend, <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61991CJ0281:EN:HTML>> (03.05.2013).

³¹ Euroopa Nõukogu direktiiv 2010/88/EL, 07.12.2010, artikkel 97.

20% ning lähiminevikus on standardmääraks olnud ka 18%. Kuna ülemmäär direktiiv kehtestanud pole, on näiteks Rootsis standardmääraks 25%.

Standardmäärade lisaks lubab käibemaksudirektiiv kohaldada ka maksimaalselt kahte alandatud maksumäära. Euroopa Nõukogu direktiiv 2006/112/EÜ artikkel 99 kehtestab vähendatud maksumääraks minimaalselt 5 protsenti ning see määratakse kindlaks teatud protsendina maksustatavast väärtusest³². Alandatud maksumäär võib kehtestada ainult käibemaksudirektiivi III lisas nimetatud kaupadele ja teenuste rühmadele vastavalt direktiivi 98 – 101 sätestatud reeglitele³³. Alandatud maksumäärade kohaldamine pole liikmesriikidele kohustuslik ning seda saab rakendada kõikidele kaupadele – nii kodumaistele, kui ka välismaistele. Alandatud maksumäär annab ettevõtjale sarnaselt standardmääraga sisendkäibemaksu mahaarvamise õiguse, mis kokkuvõttes muudab kauba või teenuse tarbija jaoks odavamaks.

Alandatud maksumäärade rakendamine on riikidele valikuline, kuid selle põhimõtteks on, et maksusoodustuse kohaldamisel ei tohi isikuid ebavõrdselt kohelda. Ka kaasuses C-109/02 toob Euroopa Kohus väga selgesti välja, et turul konkureerivate teenuste ja kaupade maksustamine peab olema ühesugune. Kaasuse C-109/02 puhul maksustati Saksamaal solisti ja ansambelite esinemine erinevalt. Ansamblitele kohaldati vähendatud käibemaksumäära, kuid solistide esinemised maksustati standardmääraga, sest nad töötavad kontserdi korraldaja heaks³⁴.

Kolmanda maksumäärana on käibemaksuseaduses kehtestatud 0% maksumäär, ning sellega tähistatakse maksuvabastuse eriliiki. Nullmäärade lisaks eristatakse ka maksuvaba käivet ning nende kahe peamiseks erinevuseks on sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus, mida saab kasutada ainult null protsendise maksumäärade puhul. Maksuvaba käibe kohaldamine on kasulik ainult neile, kes pole

³² Euroopa Nõukogu direktiiv 2006/112/EÜ, 28.11.2006 – ELT L 347, 11.12.2006 ... L 326, 10.12.2010, artikkel 99.

³³ Lehis, L., *Maksuõigus*. (Tallinn: Juura, 2009), lk 393.

³⁴ *Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany*, kohtuasi C-109/02, Euroopa Kohus, lahend, 23.10.2003, <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62002CJ0109:EN:HTML>> (03.05.2013).

käibemaksukohustuslased, sest vastasel juhul on kaup või teenus tarbijale siiski kallim, kuna tekib käibemaksu kumulatsioon³⁵.

Nullmäär on vajalik sihtkohamaa printsiibi rakendamiseks ning nullmääraga maksustavad kaubad ja teenused on sätestatud käibemaksuseaduses § 15 ning ka direktiivis on nullmäär rakendamine ammendavalt loetletud. Sellest tulenevalt pidi Eesti Euroopa Liiduga liitumise hetkeks kaotama kõik varem riigisiseses käibes kehtinud nullmäärad. Nii näiteks kaotati 2001. aastal nullmäär soojusenergiale ja tahkekütusele ning 2002. aastal teatri- ja kontserdipiletitele. Viimasena kaotati nullmäärad tuule- ja veejõul toodetud elektrienergiale, ettetellitud perioodilistele väljaannetele ning kooliõpikutele ja töövihikutele.³⁶

Kokkuvõtvalt on maksustamise seisukohalt on oluline määratleda kauba või teenuse maksustatav väärtus ja vastavalt kauba või teenuse omadustele määrata vastav maksumäär. Nimetatud kaks aspekti on maksumäära kujunemisel olulise tähtsusega ja ehk on maksustatava väärtuse õiguspärane leidmine olulisemgi rakendatavast maksumäärast, sest maksustatava väärtuse leidmisel peab arvestama tehingute keerukusega, segatarnete sagedase esinemisega ning erisätete olemasoluga. Üldreegli kohaselt on maksustatavaks väärtuseks müügihind ning muud summad, mida peab kauba või teenuse ostja või kolmas isik soetamise või teenuse saamise eest maksma kauba müüjale või teenuse osutajale. Võrreldava definitsiooniga regulatsiooni leidab käibemaksudirektiivist 2006/112/EÜ artiklitest 73 ja 78, kus maksustatavaks väärtuseks on kõik tasuna käsitletav, mille tarnija või teenuse osutaja soetajalt, teenusesaajalt või kolmandalt isikult nimetatud tehingute eest on saanud või saab, kaasa arvatud nimetatud tehingute hinnaga otseselt seotud tehingud. Eesti käibemaksusüsteem lubab maksustamist kolme erineva maksumääraga: standard maksumäär 20%, alandatud maksumäär 9%, 0%-line maksumäär. Nullmäärade lisaks eristatakse ka maksuvaba käivet ning nende kahe peamiseks erinevuseks on sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus, mida saab kasutada ainult null protsendise maksumäär puhul.

³⁵ Kumuleerumine tähendab juba juurde lisatud maksu uuesti maksustamist, mis tekib klassikalise käibemaksu puhul. Lisandunud väärtuse maksu puhul on aga kumuleerumine tavajuhtudel välistatud.

³⁶ Lehis, L., *Maksuõigus*, (Tallinn: Juura, 2004), lk 399.

Maksumäärale lisaks peab arvestama ka eelmises peatükis käsitletud käibemaksu omadusi, et käibemaksuga maksustamine oleks õiguspärane ja jälgiks kõiki põhimõtteid, eesmärgiga mitte moonutada konkurentsitingimusi ega takistada kaupade ja teenuste vaba liikumist ühisturul.

2. KÄIBEMAKSUGA MAKSUSTATAVAD TEHINGUD JA KÄIBE TEKKIMINE NÕUETE LOOVUTAMISEL

2.1 Nõuete loovutamine ja faktooringtehingud võlaõigusseaduse tähenduses

Nõuete loovutamise vajadus tekib eelkõige põhjusel, kui äriühingul on tarvis oma likviidsusprobleeme lahendada. Paljudel juhtudel ei ole majanduslikult otstarbekaks palgata vajalike eriteadmistega isikuid, kelle tööülesanneteks oleks ebatõenäoliselt laekuvate nõuetega tegelemine. Seetõttu loovutatakse sageli ebatõenäoliselt laekuvaks hinnatud nõuded sellega spetsiaalselt tegelevatele äriühingutele või isikule, kellel on nõude omandamise vastu eriline ärihuvi või see ongi ettevõtte põhitegevusalaks.

Nõuete loovutamisel eristatakse erinevaid nõudeid, millega kaasnevad ka iseloomulikud seaduslikud alused ja regulatsioon. Üldiselt on nõuete loovutamine ja faktooringlepingud seaduses sarnaselt sätestatud ja faktooringuid võib lihtsustatult käsitleda nõuete alaliigina. Faktooringutele kohaldatakse tihti nõuete loovutamise seotud sätteid, kuid nende erinevuseks on majanduslik sisu. Nõude objektiks võib olla ükskõik mis, milles pooled on kokku leppinud, kuid üldiselt on objekt ka rahaliselt hinnatav. Faktooringtehingud seevastu tegelevad ainult nõuetega, mis on rahalised, mitte ainult rahaliselt hinnatavad. Lisaks sellele on faktooringlepingud kestvuslepingud, millega luuakse pikaajaline suhe, mitte ei omandata ühte nõuet. Lõputöö keskendub faktooringlepingutest tulenevate nõuete loovutamise probleemidele.

Võlaõigusseaduse (VÕS) § 164 lõige 1 sätestab et, võlausaldaja võib oma nõude võlgniku nõusolekust sõltumata anda lepingu alusel tervikuna või osaliselt üle teisele isikule (nõude loovutamine). Nõuet ei või loovutada, kui loovutamine on seadusest tulenevalt keelatud või kui kohustust ei saa selle sisu muutmata täita

kellelegi teisele kui senisele võlausaldajale. Sama paragrahvi teine lõige lisab esimesele, et nõude loovutamise astub uus võlausaldaja senise asemele.³⁷

Sisuliselt tähendab nõude loovutamine, et uuel võlausaldajal on õigus nõuda võlgnikult kohustuse täitmist ning võlgnik on kohustatud kohustuse täitma uuele võlausaldajale. Arvestada tuleb aga sellega, et VÕS § 170 kohaselt loetakse nõude loovutamine võlgniku suhtes toimunuks alles siis, kui võlausaldaja teatab võlgnikule, et on nõude loovutanud uuele võlausaldajale.³⁸

Maksete või nõuete mittelaekumist ehk krediidiriski on võimalik maandada läbi faktooringteingu. Faktooring on suunatud kauba või teenuse müüjatele ning põhineb ettevõtte tavalisest majandustegevusest tulenevate maksetähtajaga arvete loovutamisel faktooringfirmale. Faktooring on rahaline tehing, mille korral äriühing müüb oma laekumata arved edasi hinnaalandusega faktooringteenust pakkuvale ettevõttele. Kirjeldatud tehing aitab parandada äriühingu likviidsust, suurendada müügi käivet ning seeläbi saada ka täiendavat käibekapitali.

Faktooringu mõiste tuleneb ladina keelsest sõnast *facio*, mis tõlkes tähendab „tema, kes teeb asju“. Nagu ka ladina keele sõna viitab, algab faktooringute ajalugu agentidest, kes teevad asju teiste jaoks. Mõnede allikate väitel ulatub faktooringute ajalugu Rooma Impeeriumi aegadesse ja mõned isegi väidavad, et algelised faktooringud eksisteerisid juba Hammurabi aegadel, s.o umbes 1750 aastat eKr.³⁹

Tõsisemalt võetav faktooringute ajalugu ulatub 14. sajandi Inglismaale, kui see oli tihedalt seotud villa tööstuse arenguga. Faktooringid olid vahelülis kaupmehe ja lõpptarbija vahel, garanteerides tehingute toimumist ja võttes endale tasu laekumise riske, sest transpordi ja side vormid olid primitiivsed.⁴⁰ Seoses sellega võeti kasutusele ka sõna „kaubanduskrediit“, kuna kaupmehed müüsid kaupu ja teenuseid ning tasumine ei toimunud alati kohe, vaid tasumistingimustes lepiti kokku ja

³⁷ Võlaõigusseadus, 26.09.2001, jõustunud 01.07.2002 – RT I 2001, 81, 487 ... RT I, 08.07.2011, 6, § 164 lg 1, lg 2.

³⁸ Põldvere, P.-M., Lump H., „Nõude loovutamine vs lepingu ülevõtmine – kumb teenib Teie huve paremini?“, <http://www.ap3.ee/blog/2010/03/25/Noude_loovutamine_vs_lepingu_ulevotmine_kumb_teenib_Tei_e_huve_paremini> (03.05.2013).

³⁹ Bakker, M-R., Klapper, L., Udell, G.F., *Financing Small and Medium-size Enterprises with Factoring: Global Growth and Its Potential in Eastern Europe*. (Washington, DC. WorldBank, 2004), lk 11.

⁴⁰ *Ibid*, lk 11.

arveldamine võis toimuda hiljem, vastavalt kokkuleppele. Kui aga kaupmehel tekkisid likviidsusprobleemid, võis ta kliendi lubatuse müüa investorile. Sellist tehingut on hakatud kutsuma faktooringuks.⁴¹ Tänapäeval kasutusel olevate definitsioonide kohaselt vastab eelpool kirjeldatule ehtne faktooring.

VÕS § 256 sätestab faktooringulepingu mõiste. Faktooringulepinguga kohustub üks isik (faktooringu klient) loovutama teisele isikule (faktoori) rahalise nõude kolmanda isiku (faktooringuvõlgnik) vastu, mis tuleneb lepingust, mille alusel faktooringu klient müüb faktooringuvõlgnikule oma majandus- või kutsetegevuses eseme või osutab teenuse, faktoori aga kohustub:

- 1) tasuma nõude eest ja kandma nõude täitmata jätmise riisikot või
- 2) andma faktooringu kliendile nõude täitmise arvel krediiti, nõuet faktooringu kliendi jaoks valitsema ja teostama sellest tulenevaid õigusi, muu hulgas korraldama nõudest tulenevat raamatupidamist, ja nõude sisse nõudma.⁴²

Faktooringulepingute põhiliigituse aluseks on faktoori regressiõigus, millest lähtudes liigitatakse lepingud regressiõiguseta ehk ehtsateks ja regressiõigusega ehk ebaehtsateks faktooringuteks. Regressiõigus annab faktooringtehingute puhul faktoori õiguse nõuda nõuete müüjalt nende nõuete tagasiostmist. Sellise õiguse olemasolu annab faktoori majandusliku huvi tegeleda ebatõenäoliselt laekuvate nõuete ja vähendab äririske.

Nõuete loovutamisel ainult sissenõudmiseks (ebahtne faktooring) vana võlausaldaja huvides ja arvel tekib kohustus anda nõude alusel saadu välja vanale võlausaldajale. Ebahtsa faktooringu puhul on eesmärk vabaneda nõude esitamisest. Nõue antakse sissenõudeks üle käsundi alusel ning reeglina tasu eest.⁴³

Ebahtsa faktooringu puhul kannab krediidiriski müüja. Regress tähendab müüja vastutust arvete laekumise eest ehk tagasiostukohustust. Juhul kui mingi ajaperioodi jooksul ostja arvete eest ei tasu, on müüja kohustatud tasumata arved faktoorilt

⁴¹ Sibrits, V., „Faktooringute liigid ja kasutamise võimalused“, bakalaureusetöö, International University Audentes, 2008, lk 7, hoiukoht Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu.

⁴² Võlaõigusseadus, 26.09.2001, jõustunud 01.07.2002 – RT I 2001, 81, 487 ... RT I, 08.07.2011, 6, § 256.

⁴³ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., *Võlaõigusseadus II kommenteeritud väljaanne*. (Tallinn: Juura, 2007), lk 115.

tagasi ostma ehk tagastama saadud avansilise makse. Faktooringuavansimääraks nimetatakse loovutatud nõudest faktooringu kliendile esmaselt tasumisele kuuluvat osa. Avansimäär võib olla kuni 90%, kuid pikaajaste, usaldusväärsete klientide puhul ka kuni 100% arve summast. Üldjuhul lepitakse faktoori ja müüja vahel kokku tähtaeg, pärast mida faktoori müüb laekumata arved tagasi.⁴⁴

Miks peaks klient üldse soovima sõlmida regressiõigusega faktooringulepingut? See sõltub tavaliselt ettevõtte tegevusspetsiifikast ja eesmärkidest. Juhul kui eesmärgiks on ainult lühiajaline finantseerimine ja administratiivse poole korrashoid ning müüja on täiesti kindel oma ostjate maksevõimes, siis ei ole krediidikindlustuse kasutamine, nagu ehtsa faktooringu puhul, otstarbekas. Loomulikult mängib suurt rolli ka hind, sest üldjuhul on regressiga faktooring odavam, kuna teenus ei sisalda krediidikindlustuse elementi.⁴⁵

Ehtsa faktooringu korral on tegemist lepinguga, mille järgi kohustub üks isik (faktooringu klient) loovutama teisele isikule (faktoori) rahalise nõude kolmanda isiku vastu, kes tasub nõude eest ja kannab nõude täitmata jätmise riisikot. Ehtsal faktooringul on müügilepingu tunnused, lisaks kohaldatakse lepingule ka nõude loovutamise sätteid.⁴⁶

Faktooringulepingu alusel loovutatud nõuete eest tasutakse kohe või pärast nõude tekkimist ning faktoori omandab õiguse nõuda kaupade või teenuste omandajalt võlgnetav sisse. Reeglina ei maksta kliendile nimiväärtust, vaid arvestatakse sellest maha faktoori tasu. Tavaliselt loovutatakse faktoori kõik nõuded konkreetse ostja või teenuse kasutaja vastu või nõuded kindlas summas. Nõuded võivad olla juba tekkinud või tekkida tulevikus.⁴⁷

Ebaehtsa faktooringu puhul on tegemist laenulepingule sarnase suhtega, millele lisaks tuleb arvestada käsunduslepingu ning nõude loovutamise regulatsiooniga. Antud faktooringu eesmärk on anda nõude arvel krediiti, valitseda nõuet kliendi

⁴⁴ Sibrits, V., „Faktooringute liigid ja kasutamise võimalused“, bakalaaurusetöö, International University Audentes, 2008, lk 7.

⁴⁵ Kallas, K., Sikk, I., *Majandusarvestus ja finantsjuhtimine. IV.* (Tallinn: AS Atlex, 2002), lk 43.

⁴⁶ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., *Võlaõigusseadus II kommenteeritud väljaanne.* (Tallinn: Juura, 2007), lk 117.

⁴⁷ *Ibid.*, lk 117.

jaoks ja teostada sellest tulenevaid õigusi, milleks on eelkõige raamatupidamise korraldamine ning nõuete sissenõudmine. Ebaehtsa faktooringu puhul on tegemist nõude omandamisega faktoori poolt, kuid ilma kohustuste täitmisriisiko ülevõtmiseta. Faktoori õigus nõuda krediidi tagastamist ja loovutatud nõuete ülevõtmist tekib:

- 1) eelnevalt faktooringulepingus määratud tähtaja möödumisel või
- 2) ostja ja teenuse saaja poolte nõuete täitmata jätmisel.⁴⁸

Eeltoodu kirjeldamiseks on sobilik näide, kui äriühingul A on oma klientide vastu nõuded, mille tasumistähtaeg on juba saabunud, summas 10 000 € ja oma likviidsuse taastamiseks ning tulevaste äriplaanide teostamiseks oleks äriühingul vaja seda raha kasutada. Selleks oleks vaja nõuded kiiresti realiseerida. Äriühingul on kaks varianti a) äriühing pöörudb ise oma klientide poole ja palub arved tasuda; b) otsib äriühingu B, kellel on majanduslik huvi need nõuded ära osta, neid valitseda kliendi jaoks ja korraldada raamatupidamist. Kui äriühingul A ei ole ressursse, et tegeleda nõuete sissenõudmisega on need otstarbekas loovutada äriühingule B. Eeldame, et tegemist on siiski maksejõuliste klientidega ja äriühing A müüb nõuded äriühing B-le 10 000 € eest ja lisaks lepitakse kokku nõuete käitlemise tasu 600 €. Seega tasub äriühing B äriühingule A koheselt 9400 €, valitseb nõudeid ilma riisiko ülemineemista ning lepingus sätestatud tähtaja möödudes võib äriühing B kasutada sissenõudmata arvete osas oma regressiõigust ning müüb laekumata nõuded äriühingule A tagasi hinna eest, mis väärtuses nõuded jäid realiseerimata ning äriühing A tagastab varem antud krediidist selle summa.

Toodud näite puhul on oluliseks aspetiks see, et äriühing müüb oma nõuded nimiväärtuses, mitte sellest väiksemas väärtuses, ning nõuete loovutamise kaasnab arvete käitlemise tasu 600 €, mis koheselt vastab käibemaksuobjekti tunnustele ja sellelt arvestatakse käibemaksu, kuna tegemist on teenusega.

Ehtne faktooring on eelkõige kasulik nendele ettevõtetele, kes soovivad ennast kaitsta ostjate makseriskist tulenevate võimalike kahjude eest, sest faktoorigil ei ole

⁴⁸ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., *Võlaõigusseadus II kommenteeritud väljaanne*. (Tallinn: Juura, 2007), lk 117.

õigust müüjale nõuet tagasi loovutada isegi siis, kui ostja osutub maksejõuetuks.⁴⁹ Seetõttu ongi oluline faktoorigel teha enne nõude ostmist põhjalik kontroll ostja majandusnäitajatest ja finantsolukorrast, et kindlustada ostetud nõude täitmine ja vähendada sellega enda riske.

Ehtsa faktoorigu puhul on näide lihtsam. Äriühingul A on nõudeid, mis on ebatõenäoliselt laekuvateks hinnatud summas 5000 €. Likviidsuse parandamiseks ja vabade vahendite saamiseks tuleb leida äriühing B, kes on huvitatud nõuete ostmisest. Tulenevalt nõuete laekumise riskist müüb äriühing A need nimiväärtusest madalamalt, sest nimiväärtusest on maha lahutatud mitteleaekumise riskifaktor. Äriühing A müüb nõuded 3000 € eest ning sellega ei kaasne liskas muid tasusid. Äriühing A saab endale vahendeid 3000 € eest ning äriühingul B on parimal juhul võimalik investeeritud 3000 € eest teenida 5000 €. Äriühing A muutub tehingu tulemusel likviidsemaks ja saab vabasisid vahendeid. Ehtsate faktooringute puhul võib aga nõuete allahindlus olla 50% või enamgi, sõltuvalt võlgnikust.

Faktooringute kasutamine on alternatiiviks arvelduskrediidile, mis kokkuvõttes võib olla odavam, kuid faktooring võib sisaldada lisaks finantseerimisele ka administreerimist, nõuete kogumist ning ostja makseriski hindamise ja maandamise teenust. Faktooringtehingute plussiks on tagatise olemasolu nõude puudumine, mis pankade poolt pakutavate arvelduskrediitide puhul nõutav on. Sellise nõude puudumine annab ettevõtetele võimaluse saada krediiti midagi pantimata, aga samas on faktoorigi kindlustatud ostjatele väljastatud arvetega. Likviidsed ettevõtted, kes aga finantseerimist ei vaja, saavad faktooringtehingutega ostjate tasumata arvete makseriski minimeerida.

Nõuete loovutamise seotud formaalsused ja seadused on päris keerukad, mistõttu võib maksuhalduril tekkida raskusi tehingu tegeliku majandusliku sisu mõistmisega ning seeläbi ka maksu määramisega. Käibemaksuseadus välistab ehtsa faktoorigu maksustamise, kuid Euroopa Kohutu praktikast tulenevad seisukohad on teistsugused.

⁴⁹ Kallas, K., Sikk, I., *Majandusarvestus ja finantsjuhtimine. IV.* (Tallinn: AS Atlex, 2002), lk 42.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et Eestis reguleerib nõuete loovutamist võlaõigusseadus. Sisuliselt toimub nõuete loovutamisel võlaõigusseaduse mõistes osapoolte asendamine lepingus, kus algne võlausaldaja müüb oma ebatöenäoliselt laekuvad nõuded uuele võlausaldajale. Tehingu käigus on vana võlausaldaja kohustatud teavitama ka võlgnikku, et nõue tuleb täita uuele võlausaldajale. Nõuete loovutamise regulatsioonis eristatakse loovutamist riisiko ülevõtmisega ja riisiko ülevõtmiseta ning vastavalt sellele nimetatakse neid vastavalt ehtne faktooring ja ebaehtne faktooring. Nõuete loovutamisel on maksustamise aspektist oluline jälgida, missugused lisatasud lepinguga kaasnevad ning kas need on käibemaksu objektiks või mitte.

2.2 Nõuete loovutamise ja faktooringtehingute käibemaksuga maksustamine Eesti ja Euroopa Kohtu kohtupraktikas

Olukorras, kus KMS ja Euroopa Nõukogu käibemaksudirektiiv ei anna piisavalt selget regulatsiooni, kas ja kuidas nõuete loovutamise puhul maksustatavat väärtust leida, on praktikutele abiks kohtupraktika. Eestis ei loeta kohtupraktikat ametlikult õiguse allikaks, aga ometi kujundavad alamaastme kohtud Riigikohtu lahendeid juhustena edaspidises tegevuses. Kohtu seisukohad aitavad praktikas ettetulevate sarnaste probleemide lahendamisel. Tulenevalt kohtuotsustest saavad isikud tehinguid tehes hinnata nende õiguspärasust ja maksukohustuse tekkimise võimalikkust. Käsitletava teema kohta on suhteliselt vähe Riigikohtu ja Euroopa Kohtu lahendid. Kohtulahendid aitavad seadusloomet ühtlustada ja juhtivad tähelepanu kitsaskohtadele, mis võivad tuleneda näiteks vastuolust põhiseadusega või Euroopa Liidu õigusaktide kohaldamisega.

Analüüsitava kohtulahendi 3-3-1-47-10 puhul oli põhiliseks probleemiks lepingu ülevõtmise tasu määratlemine ning tehingu majandusliku sisu mõistmine. Kohus arutles selle üle, kuidas määratleda lepingu ülevõtmise tasu, mis oli fikseeritud laenulepingu ülevõtmise lepingus. Selle kaasuse puhul tuleb eriti ilmekalt välja, kui oluline on mõista tehingu eesmärki ja majanduslikku sisu.

Kohtuvaidluse sisuks kinnisasja soetamine ühe äriühingu poolt teiselt äriühingult. Vaidluse muudab põnevamaks fakt, et kohustuste täitmiseks võttis soetaja üle ka

teise äriühingu ja kolmanda isiku vahel sõlmitud laenulepingu, mille summa kattus kinnisasja müügihinnaga. Maksuhaldur leidis, et lisaks kinnisasja võõrandamisel tekkinud käibemaksudkohustusele osutas kinnisasja soetaja laenulepingu ülevõtmise tulemusena teenust vanale võlausaldajale.

Kaasusest tulenevalt võis lepingus määratud tasu puhul tegemist olla ülevõetud kohustuste väärtuse hüvitamisega või hoopis tasuga kohustuste ülevõtmise eest, milledest viimane kuulub käibemaksuga maksustamisele. Ka üldisemas plaanis on maksustamise seisukohalt oluline tehingu majandusliku sisu selgus ja eesmärk, et oleks võimalik määrata tehingu väärtusele ja eesmärgile vastav maksusumma.

Antud kaasuse puhul võis maksuhalduril maksuotsuse tegemisel jääda ekslik mulje, et antud tehingus on tegemist vastastikuse sooritusega, kuna kinnistu ja ülevõetud kohustuse väärtused olid võrdsed ning seega määras maksuhaldur maksukohustuse summas, mis on vastav kinnistu ja ülevõetud kohustuse väärtusele. Keeruliste ja mahukate tehingute puhul võib tegemist olla ka segatarnega, kus tehingut reguleerivad mitmed lepingud ning mõned neist on käibemaksu objektiks, kuid teised mitte.

Kohtulahendist selgus, et nõude loovutamise või võla ülekandmise korral toimub isikute asendamine võlasuhtes, mille puhul võlasuhte iseloom ja sisu ei muutu. Võlasuhte ühe poole asendumine iseenesest ei ole ettevõtluse korras hüve osutamine, mis saaks KMS § 2 lg 3 p 3 kohaselt olla käibemaksuga maksustatav teenus.

Kolleegium selgitab, et rahalise nõude loovutamise või võla ülekandmise korral toimub tasu eest teenuse osutamine vaid sellisel juhul, kui rahalise nõude eest tasutav või saadav summa erineb rahalise nõude nimiväärtusest nõude või kohustuse ülemineku hetkel - näiteks kui nõude loovutamise korral maksab nõude omandaja nõude loovutajale nõude väärtusest väiksema summa või kui võla üleandmise korral maksab algne võlgnik uuele võlgnikule nõude väärtusest suurema summa. Nõude loovutamise või võla ülekandmise käigus ühelt isikult teisele üle läinud nõude või

kohustuse väärtuse enda ulatuses käibemaksuga maksustatavat käivet ei teki, sest rahaline nõue ei ole iseseisvalt tarbitav hüve.⁵⁰

Sellistest kolleegiumi selgitustest tõstatuvad järgmised küsimused, mida küll antud kaasuses enam ei selgitata, kuid mis võivad anda aluse järgmiste kohtuasjade tekkimiseks. Näiteks juhul, kui nõuded ostetakse kokku nimiväärtusest odavamalt ning realiseeritakse ostuhinnast kõrgema hinnaga, kas siis on tegemist teenuse osutamisega, kellele seda osutatakse ning missugune on maksustatav väärtus ja maksumäär?⁵¹

Kolleegium viitab siinjuures ka Euroopa Kohtu otsusele kohtuasjas C-305/01: MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring, mis valgustab natukene eelpool tõstatud küsimusi. Kokkuvõtvalt on lahendis tegemist võlgade sissenõudmise teenusega, mille käibemaksuga maksustatav väärtus on omandatud nõude nimiväärtuse ja selle nõude eest kliendile tasutud summa vahe.⁵²

Euroopa Kohtu lahendid on olulised kõikidele Euroopa Liidu liikmesriikidele, sest paljud Euroopa Liidu õigusaktid on liikmesriikidele otsekohaldatavad, mistõttu on ka Euroopa Kohtu tehtud otsused reeglina kohaldatavad Eesti Kohtu praktikas ja otsustes. Lisaks annavad Euroopa Kohtu otsused maksumaksjale aluse ja võimaluse maksuotsuste vaidlustamiseks, kui seadused peaksid midagi reguleerimata jätma.

Ka Euroopa Kohtu praktikas esineb olukordi, kus uute kohtuasjadega seoses täpsustatakse eelnevat kohtupraktikat ning uuendatakse seisukohti, et direktiivide kohaldamine praktikas oleks võimalikult täpne.

Sissejuhatavalt on kohtujurist Niilo Jääskineni kohtupraktikat iseloomustanud järgnevalt. Kolmanda sajandi esimesel poolel elanud kreeka filosoof Diogenes Lartios kirjutas oma teoses „Kuulsate filosoofide elu ja vaated“ sellest, kuidas Platon inimest määratles. Platon sai heakskiidu osaliseks, kui ta määratles inimest „kui kahejalgsel ja sulgedeta looma“. Kui küünik Diogenes Sinopest tõi loengusaali

⁵⁰ OÜ Järve Varad kaebus Maksu- ja Tolliameti Lõuna maksu- ja tollikeskuse 3. septembri 2009. a maksuotsuse nr 12.2-3/5837-13 tühistamiseks, 3-3-1-47-10, Riigikohtu halduskolleegium, kohtuotsus, 12.08.2010, lõik 9.

⁵¹ Huberg, M., „Nõude loovutamine ja võla ülekandmine ning seonduvad käibemaksuaspektid“, MaksuMaksja 2011, nr 3, 29 – 30, lk 30.

⁵² *Ibid*, lk 30.

kitkutud kana, lausudes „Siin ongi Platoni inimene“, lisandus eespool kirjeldatud määratlusele sõnad „laiade küüntega“.⁵³

Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-305/01, selgitas, et nõuete omandamine (faktooring) kujutab endast ettevõtluse käigus teenuse osutamist, kui faktooriga võtab oma kliendilt üle nõuete sissenõudmise ja laekumise riisiko. Tegemist on võlgade sissenõudmise teenusega, mille käibemaksuga maksustatav väärtus on omandatud nõude nimiväärtuse ja selle nõude eest kliendile tasutud summa vahe.⁵⁴

Sellise Euroopa Kohtu selgituse ja kirjelduse järgi on ära tuntav Eesti seaduste kohaselt ehtne faktooring, mille käigus faktooringu klient loovutab faktooriga rahalise nõude kolmanda isiku vastu koos riisikoga. Faktooriga tasub nõude eest ja kannab nõude täitmata jätmise riisiko. Kehtiv KMS § 12 lõige 10 kehtestab erireegli, mille kohaselt ehtsat faktooringut käibemaksuga maksustada ei saa, kun sellel puudub lepingutasu ja arвете käitlemise tasu. Majanduslikult ei ole otstarbekas lisada ehtsatele faktooringutele eelnimetatud tasusid, sest faktooringu klient müüb niigi tavaliselt nõuded juba nimiväärtusest väiksema väärtusega ning sellisele tehingule veelgi teenustasu peale makstes kaob selle tehingu majanduslik mõte.

Kohtulahendis C-305/01 hinnatakse faktooringu maksustamist ning võrdsustatakse ehtne ja mitteehtne faktooring maksustamise mõttes ja võrreldakse neid krediitkaardi kasutamise maksustamisega. Selline võrdlus saab tekkida, sest tasu eest omandab krediitkaardi väljastav ettevõtte nõudeid krediitkaardi kasutajate vastu ning risk jääb kanda põhimõtteliselt väljaandjal.⁵⁵ Lisaks sellele toetab kohtu otsust ka asjaolu, et otsuse tegemise ajal oli kuuenda direktiivi (77/388/EMÜ) rootsi- ja ingliskeelsetes tekstides lisaks võlgade sissenõudmisele *expressis verbis* maksuvabastuse alt välistatud ka faktooring. Teistes keeltes erisust ei olnud, kuid Euroopa Kohus leidis selle alusel, et direktiivis viidatud võlgade sissenõudmine ja

⁵³ *Finanzamt Essen NordOst versus GFKL Financial Services AG*, kohtuasi C-93/10, kohtujuristi Niilo Jääskinen'i ettepanek, 14.06.2011, <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62010CC0093:ET:HTML>> (03.05.2013).

⁵⁴ *Finanzamt Groß-Gerau and MKG-Kraftfahrzeuge-Factory GmbH*, kohtuasi C-305/01, Euroopa Kohus, lahend, 26.06.2003, <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48453&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=121294>> (03.05.2013).

⁵⁵ Terra, B., Kajus, K., *A Guide to the European VAT Directives. Volume 1. Introduction to European VAT 2009*, IBFT, 2009, lk 639.

faktooring hõlmavad nii ehtsat kui ka ebaehtsat faktooringut ning neid tuleb ettevõtluse käigus osutatavateks teenusteks lugeda.⁵⁶

Probleem, mis kohtulahendiga kaasnes, seisnes selles, et kohus võrdsustas ehtsa ja ebaehtsa faktooringu. Senise maksustamise aluseks oli just faktooringute eristamine – ebaehtne faktooring oli käibemaksuobjektiks, kuid ehtne faktooring mitte. Kohus viitas, et hoolimata senisest maksustamise praktikast, ei ole oluline mitte faktooringu liik, vaid see, kas on kokku lepitud eraldi tasu maksmises.⁵⁷

Kohtuasja C-305/01 juures on olulisemaks punktiks, kas nõudeõiguse omandamisel osutatakse teisele isikule ettevõtluse korras teenust. Senine Saksa õigusteooria ja praktika olid seda eitanud, sest nõue ise ei ole tarbimisväärtust omav hüve. Kui see soetatakse, siis käivet ei teki, kuid kas siis võiks teenus milleski muus seisneda?⁵⁸

Kohtulahendist C-305/01 selgub, et ettevõtja, kes soetab nõudeõigused, kandes täitmata jätmise riisikot, ning esitab selle eest oma kliendile tasumiseks arve, tegeleb kuuenda direktiivi artikkel 2 lõike 4 mõistes ettevõtlusega ning on maksukohustuslane. Nõukogu Direktiiv 2006/112/EÜ artikkel 2 sätestab käibemaksuga maksustavad tehingud ning sama artikli lõike 4 kohaselt on käibemaksuga maksustatav ka tasu eest pakutav teenus, kui seda pakub maksukohustuslane liikmesriigi territooriumil⁵⁹. Sellest tulenevalt on kirjeldatud maksukohustuslasel sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus, mis tuleneb direktiivi artiklist 17⁶⁰.

Kohtuasja C-305/01 teeb keeruliseks asjaolu, et lisaks faktooringute kasutamisele ka muud kokkulepitud tasud, mida tehingus kasutati. Antud näite puhul tulenevad lepingust faktooringutasu, delkreederetasu ja lisaks veel intress, mida maksustati finantseerimistehinguna. Oluline on välja tuua, et tasu ei pea olema ainult tüüpiline lepingutasu nn arvete käitlemise tasu, vaid võib esineda mistahes tasuna.

⁵⁶ Huberg, M., „Nõuete loovutamine ja käibemaks: uuem Euroopa Kohtu praktika“, MaksuMaksja, 2011, nr 12, lk 28 – 31, lk 29.

⁵⁷ *Ibid*, lk 29.

⁵⁸ Huberg, M., „Nõude loovutamine ja võla ülekandmine ning seonduvad käibemaksuaspektid“, MaksuMaksja 2011, nr 3, 29 – 30, lk 31.

⁵⁹ Euroopa Nõukogu direktiiv 2006/112/EÜ, 28.11.2006 – ELT L 347, 11.12.2006 ... L 326, 10.12.2010, artikkel 2 lõige 4.

⁶⁰ Euroopa Nõukogu direktiiv 2006/112/EÜ, 28.11.2006 – ELT L 347, 11.12.2006 ... L 326, 10.12.2010, artikkel 17.

Maksustamisel ongi tähtis määratleda, kas see on tasu ning mille eest seda makstakse.

Kohtuasjast C-305/01 lähtub kaks probleemi, millele pööravad tähelepanu käibemaksuspetsialistid Ben Terra ja Julie Kajus. Nende hinnangul rõhutab kohus eraldi tasu küsimist, mille aluseks oleks õiguslik suhe. Spetsialistide arvates tekitab segadust kohtu viidatud fakt, et klient võlgneb faktoorige tasu, mis vastab nõude nimiväärtuse ja faktoori poolt makstava summa vahele. Tavaliselt ostab faktoori nõudeid nimiväärtusest väiksema väärtusega, ilma et oleks kokkulepet komisjonitase ja delkreedere tasu kohta, siis ei saaks sellist vahet tõlgendada eraldi käsitletava tasuna.⁶¹

Teise probleemina, mis kerkib Euroopa Kohtu antud otsusest, on nõude maksustatava väärtuse leidmine ja tasu tegelik maksja. Tegelikult ei maksa faktooringu klient faktoorige võtase, vaid vastupidi, faktoori maksab faktooringu kliendile tasu nõude eest, mille ta omandab. Lisaks sellele on küsitav nõude maksustatav väärtus⁶². Lihtsustamiseks toob autor näite. Kui võlausaldajal on nõue nimiväärtuses 1000 eurot ning ta hindab selle ebatõenäoliselt laekuvaks ja otsustab selle oma likviidsuse parandamiseks müüa faktoorige, allahinnatuna 500 euro eest. Lisaks allahindlusele müüb ettevõtja nõude tavaliselt veel odavamalt, kui on selle laekumise väärtus. Kui ettevõtja müüb selle 400 euro eest, siis „teenuse eest makstav tasu“ oleks nimiväärtus (1000) ja omandamiseks rakendatud hinna (400) vahe. Sellest lähtuvalt oleks „teenustasuks“ 600 eurot, sõltumata sellest millises ulatuses faktoori on suuteline nõuet realiseerima. Võib ka juhtuda, et realiseerimist üldse ei toimu.

Praktikas tuleks probleemi lahendada vastavalt sellele, millised on tulemused sissenõudmise realiseerimisel. Kui pärast nõude loovutamist selgub, et faktoorige ei õnnestu nõuet sisse nõuda või õnnestub see nimiväärtusest väiksemas ulatuses, siis

⁶¹ Terra, B., Kajus, J., *A Guide to the European VAT Directives. Volume 1. Introduction to European VAT 2009*, IBFT, 2009, lk 643 – 644.

⁶² Huberg, M., „Nõude loovutamine ja võla ülekandmine ning seonduvad käibemaksuaspektid“, *MaksuMaksja* 2011, nr 3, 29 – 30, lk 32.

esitatakse kliendile kreditarve ja vähendatakse algselt deklareeritud teenuse maksustatavat väärtust vajadusel nullini⁶³.

Eelpool käsitletud kohtuotsus tehti aastal 2006, millest võib järeldada, et teema keerukuse ja puudulike vastustega maksustamisel oli vajadus uue kohtulahendi järele. Viimane teemakohane Euroopa Kohtu otsus langetati 2011. aasta oktoobris.

Uuema kohtupraktika sisu on kordades lihtsam, kuid põhiprobleem seisneb siiski käibemaksuga maksustatava väärtuse arvutamises. Kohtuasja C-93/10 osalised olid lepinguliselt kokku leppinud, et kõik lepinguga üle antud õigused ja nõuded on ostja arvel ja riisikol, kõik nendega seotud maksed kuuluvad ostjale ja müüja ei vastuta nõuete laekumise eest. Lisaks olid lepingupoolel seisukohal, et nõuete omandaja ei osta nõuete müüjalt käibemaksuga maksustatavat teenust.⁶⁴

Euroopa Kohus leidis, et lisandunud väärtuse maksu süsteemi raames eeldab maksustatav käive pooltevahelist kokkulepet hinna või vastutasu osas. Kui teenuse osutaja tegevus piirdub üksnes teenuse osutamisega, millega ei kaasne vahetu vastusooritus, puudub maksustatav väärtus ja seega neid teenuseid käibemaksuga ei maksustata.⁶⁵

Erinevalt eelnevast kohtuasjast C-305/01, mida autor eespool käsitles, on selle kohtulahendi C-93/10 asjaolud mõnevõrra erinevad. Esimese kohtuasja puhul oli nõuete omandaja lepinguliselt kohustatud osutama nõude loovutajale faktooringuteenuseid ja vastusooritusena sai selle eest faktooringu ja delkreedere tasu. Hilisema kohtupraktika asjaolude kohaselt ei saa nõude omandaja nõuete loovutajalt mitte mingit tasu, sellest tulenevalt ei osuta ta ka majandustegevust ning kohtuasjaks olnud tehingut ei ole võimalik käibemaksuga maksustada.

Kohtuasjast C-93/10 selgub veel, et mitte alati ei ole võimalik kohaldada maksustatava väärtuse leidmiseks nimiväärtuse ja müüdü nõude väärtuse vahet.

⁶³ Huberg, M., „Nõude loovutamine ja võla ülekandmine ning seonduvad käibemaksuaspektid“, MaksuMaksja 2011, nr 3, 29 – 30, lk 32.

⁶⁴ Huberg, M., „Nõuete loovutamine ja käibemaks: uuem Euroopa Kohtu praktika“, MaksuMaksja, 2011, nr 12, lk 28 – 31, lk 31.

⁶⁵ *Finanzamt Essen-NordOst versus GFKL Financial Services AG*, kohtuasi C-93/10, Euroopa Kohus, lahend, 27.10.2011, <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=111928&pageIndex=0&doclang=ET&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=127116>> (03.05.2013).

Kohtuasjast C-93/10 tulenev nimiväärtuse ja müügihinna vahe peegeldab hoopis nende nõuete tegelikku majanduslikku väärtust nõuete ülekandmise hetkel, arvestades juba esinenud makseprobleeme ja nõuete täitmata jätmise riski.

Kirjeldatud asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et ettevõtja, kes omal riisikol omandab maksehäiretega nõudeid nõuete nimiväärtusest madalama hinnaga, ei osuta tasu eest teenust ega teosta käibemaksudirektiivi kohaldamisalasse kuuluvat majandustegevust, kui nõuete nimiväärtuse ja müügihinna vahe kajastab nende nõuete tegelikku majanduslikku väärtust võõrandamise hetkel.

Euroopa Kohtu praktikast võib järeldada, et käibemaksuga maksustamisel on ehtne kui ka ebaehtne faktooring võrdsed ning ega ka krediitkaardiga seonduvad maksustamisaspektid väga palju erinevad ei ole. Mõlema faktooringuliigi puhul võib kaasneda käibemaksuga maksustamine, kuid siinkohal on asjakohane meeles pidada, et faktooringut saab maksustada ainult juhul, kui sellega kaasnevad muud täiendavad tasud. Sellest tulenevalt ei ole käibemaksu objektis faktooring, millega kaasneb vaid nõude realiseerimisväärtusele vastava tasu maksmine.

Riigikohus on selgitanud, kuidas nõuete loovutamise seotud tehinguid maksustada ning viidanud ka käibemaksudirektiivile ning Euroopa Kohtu lahenditele. Sellest tulenevalt käibemaksuseadus ise välistab Euroopa õigusest ja Euroopa Kohtu praktikast tulenevate seisukohtade kohaldamise ning ehtsa faktooringu puhul ei osutata eesti käibemaksuseaduse mõistes tasu eest teenust, st maksustatava väärtuse leidmiseks ei saa KMS § 12 lõiget 1 kohaldada, sest lõige 10 kui erisäte välistab selle⁶⁶. Siin kohal on oluline korrata Euroopa Kohtu seisukohta, et käibemaksuga maksustamisel on ehtne kui ka ebaehtne faktooring võrdsed. Mõlema faktooringuliigi puhul võib kaasneda käibemaksuga maksustamine tulenevalt tehingu reaalsest sisust ja eesmärgist.

Nõuete loovutamise seotud käibemaksustamine on raskendatud just faktooringute erisusest ning seaduse vähesest reguleeritusest, sest kui vaadata käibemaksudirektiivi erinevates keeltes, siis prantsuse ja soomekeelsed tõlked on

⁶⁶ Huberg, M., „Nõude loovutamine ja võla ülekandmine ning seonduvad käibemaksuaspektid“, MaksuMaksja, 2011, nr 3, 29 – 30, lk 30.

faktooringute reguleerimises märksa täpsemad ja faktooringute säte on põhjalikumalt ning terviklikumalt sätestatud.

Käsitletud lahenditest on aga tuletatavad põhimõte, mille kohaselt ei ole iga nominaalihinnast erineva hinnaga nõude loovutamine maksustatav käibemaksuga. Siiski tuleks nende põhimõtete kohaldamist hinnata väga põhjalikult igal üksikul juhtumil eraldi ning analüüsida, kas ja kui suures ulatuses võib tehinguga kaasneda käibemaksudokumentatsioon. Samuti on teisel tehingu poolel mõistlik juba enne tehingu tegemist hinnata enda sisendkäibemaksu mahaarvamise õiguse olemasolu selliste tehingutega seoses.

Kokkuvõtvalt toimub rahalise nõude loovutamise või võla ülekandmise korral tasu eest teenuse osutamine vaid sellisel juhul, kui rahalise nõude eest tasutav või saadav summa erineb rahalise nõude nimiväärtusest nõude või kohustuse ülemineku hetkel. Euroopa Kohus on seisukohal, et nõuete omandamine (faktooring) kujutab endast ettevõtluse käigus teenuse osutamist, kui faktooring võtab oma kliendilt üle nõuete sissenõudmise ja laekumise riisiko. Tegemist on võlgade sissenõudmise teenusega, mille käibemaksuga maksustatav väärtus on omandatud nõude nimiväärtuse ja selle nõude eest kliendile tasutud summa vahe. Euroopa Kohus leidis, et direktiivis viidatud võlgade sissenõudmine ja faktooring hõlmavad nii ehtsat kui ka ebaehtsat faktooringut ning neid tuleb ettevõtluse käigus osutatavateks teenusteks lugeda. Kuigi senise praktika kohaselt oli maksustamise aluseks just faktooringute erisus, siis nüüd viitas kohus, et oluline ei ole mitte faktooringu liik, vaid see, kas on kokku lepitud eraldi tasu maksmises. Seega ettevõtja, kes soetab nõudeõigused, kandes täitmata jätmise riisikot, ning esitab selle eest oma kliendile tasumiseks arve, tegeleb kuuenda direktiivi artikkel 2 lõike 4 mõistes ettevõtlusega ning on maksukohustuslane. Kui aga ettevõtte omandab omal riisikol maksehäiretega nõudeid ning nõuete nimiväärtuse ja müügihinna vahe kajastab nende nõuete tegelikku majanduslikku väärtust võõrandamise hetkel, kuigi need on nimiväärtusest madalama hinnaga, ei osutata tasu eest teenust ega teostata käibemaksudirektiivi kohaldamisalasse kuuluvat majandustegevust.

Nõuete loovutamine ei ole kõige igapäevasem majandustehing, kuid võrreldes pangakrediidiga on faktooringteenuste kasutamine äriühingu jaoks märksa odavam

ning ka lisatagatiste olemasolu ei ole nõutav. Lisaks juba käsitletud kohtulahenditele on oodata uusi lahendeid selleks, et faktooringute maksustamise põhitõed ja regulatsioon saaks rohkem ühtlustatud, sest KMS ei anna hetkel piisavaid võimalusi ehtsa faktooringu maksustamiseks, kuigi Euroopa Kohtu seisukohtade järgi võib ka ehtne faktooring olla käbemaksuobjektiks.

KOKKUVÕTE

Äriühingud peavad tihti oma tegevust kohandama vastavalt maailmas toimuvatele sündmustele. Kehvade asjaolude kokkulangemisel võib äriühingutel tekkida raskusi võlgade tasumisega ning sellest tulenevalt võivad teisel äriühingul tekkida likviidsusprobleemid. Üheks võimalikuks lahenduseks on võlgade loovutamine faktooringlepingute läbi, mille abil on võimalik saada vahendeid edasiseks äritegevuseks. Lõputöö teemaks oli nõuete loovutamise käibemaksuga maksustamine Euroopa Liidus.

Töö oli aktuaalne, sest 2011. ja 2010. aastal on ilmunud kohtulahendid, mis selgitavad, kuidas peaks nõuete loovutamist ja faktooringteenuseid maksustama, kuid eesti käibemaksuseadus selleks veel piisavaid võimalusi ei anna.

Töö oli uudne, sest sellel teemal ei ole Eestis veel teadustööd kirjutatud, küll aga on nõuete loovutamine erinevates turusituatsioonides järjest igapäevasem nähtus.

Probleem seisneb selles, et Eesti käibemaksuseadus ja Euroopa Kohtu praktika ei ole nõuete loovutamise käibemaksu käsitlemise osas kooskõlas. Nõude võõrandamine ise käivet ei tekita, kuid võimalik on maksustada tehingu teenustasu, millena võib käsitada nimiväärtuse ja ostuhinna vahet. Kehtiv KMS § 12 lõige 10 kehtestab erireegli faktooringlepingutele, mille kohaselt on faktooringteenuste maksustatavaks väärtuseks lepingutasu ja arvete käitlemise tasu. Nimetatud tasud on omased ebaehtsale faktooringule ja seega on ehtsa faktooringu maksustamine välistatud. Vastupidiselt käibemaksuseaduse sättele on Euroopa Kohtu praktika kohaselt faktooring võlgade sissenõudmisega seotud teenus, millelt võib maksukohustus tekkida, isegi siis, kui tegu on ehtsa faktooringuga.

Töö eesmärk oli analüüsida nõuete loovutamise käibemaksuga maksustamist Euroopa Liidus.

Selleks, et töö eesmärki saavutada, oli püstitatud neli uurimisülesannet. Esimeseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade käibemaksu olemusest ja üldpõhimõtetest.

Käibemaksuga maksustamist Eestis reguleerib KMS, kuid maksustamisprobleemide korral vaadatakse direktiivi originaalteksti ja erinevate riikide direktiivitõlkeid. Euroopa ühtne käibemaksusüsteem ja ühtsed põhimõtted aitavad ära hoida tõrked ja ebaõiglasel turutingimused majandusturul. Kuna käibemaks on riigile üheks olulisemaks tuluallikaks, siis on põhjendatud, et käibemaksu põhiomadused muudavad käibemaksuga maksustamise läbipaistvaks ja arusaadavaks.

Käibemaks on universaalne tarbimismaks, millega koormatakse kõiki tarbitavaid kaupu ja teenuseid, olenemata isikust. Käibemaks on kaudne maks, kus maksukandja ning maksumaksja on eraldiseisvad isikud. Käibemaksu summa kujunemisel on oluline roll lisandunud väärtuse maksu süsteemil, mille puhul koormatud müügi etappi vähendatakse eelmistel etappidel maksutud käibemaksu võrra. Käibemaks on neutraalne maks, kus kõik tarbimise vormid maksustatakse ühetaoliselt ning sellega ei koormata ettevõtjaid. Neutraalsus hoiab majandusturul ära ka konkurentsitõrked. Käibemaks on objektiivne maks, mille kohaselt maksu suurus sõltub tarbitavast kaubast või teenusest, mitte tarbija isikust. Käibemaksuga maksustamisel kehtib üldjuhul sihtkohamaa printsiip.

Teiseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade maksustatava väärtuse regulatsioonist käibemaksuseaduses. Üldreegli kohaselt on maksustatavaks väärtuseks müügihind ning muud summad, mida peab kauba või teenuse ostja või kolmas isik soetamise või teenuse saamise eest maksma kauba müüjale või teenuse osutajale, sellest tulenevalt kujundavad maksustatavat väärtust ka kauba või teenuse pakkumiseks tehtud kulutused. Maksustamise seisukohalt on oluline määratleda kauba või teenuse maksustatav väärtus ja vastavalt kauba või teenuse omadustele määrata vastav maksumäär. Eesti käibemaksusüsteem lubab maksustamist kolme erineva maksumääraga: standard maksumäär 20%, alandatud maksumäär 9% ja 0%-line maksumäär. Nullmäärale lisaks eristatakse ka maksuvaba käivet ning nende kahe peamiseks erinevuseks on sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus, mida saab kasutada ainult null protsendise maksumäära puhul.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli anda ülevaade nõuete loovutamise põhimõtetest võlaõigusseaduses. Eestis reguleerib nõuete loovutamist peamiselt võlaõigusseadus. Sisuliselt toimub nõuete loovutamisel võlaõigusseaduse mõistes osapoolte

asendamine lepingus, kus algne võlausaldaja müüb oma ebatõenäoliselt laekuvad nõuded uuele võlausaldajale. Tehingu käigus on vana võlausaldaja kohustatud teavitama ka võlgnikku, et nõue tuleb täita uuele võlausaldajale. Nõuete loovutamise regulatsioonis eristatakse loovutamist riisiko ülevõtmisega ja riisiko ülevõtmiseta ning vastavalt sellele nimetatakse neid vastavalt ehtne faktooring ja ebaehtne faktooring. Nõuete loovutamisel just käibemaksustamise aspektist on oluline teha vahet ehtsatel ja ebaehtsatel faktooringutele, mida KMS § 12 lõige 10 ja ka võlaõigusseadus väga selgelt eristavad. Lisaks selle on nõuete loovutamisel oluline jälgida, missugused lisatasud lepinguga kaasnevad ning kas need on käibemaksu objektiks või mitte. Probleeme tekitavad segatarned, kuhu on lisaks faktooringutele põimitud ka finantseerimistehinguid ja muud tasud, mis muudavad tehingu majandusliku sisu kindlaks määramise keerukamaks

Neljandaks uurimisülesandeks oli analüüsitakse nõuete loovutamise käibemaksuga maksustamist Euroopa Liidus. Rahalise nõude loovutamise või võla ülekandmise korral toimub tasu eest teenuse osutamine vaid sellisel juhul, kui rahalise nõude eest tasutav või saadav summa erineb rahalise nõude nimiväärtusest nõude või kohustuse ülemineku hetkel. Euroopa Kohus on seisukohal, et nõuete omandamine kujutab endast ettevõtluse käigus teenuse osutamist, kui faktooring võtab oma kliendilt üle nõuete sissenõudmise ja laekumise riisiko ning sellise tehingu maksustatavaks väärtuseks on omandatud nõude nimiväärtuse ja selle nõude eest kliendile tasutud summa vahe. Euroopa Kohus leidis, et direktiivis viidatud võlgade sissenõudmine ja faktooring hõlmavad nii ehtsat kui ka ebaehtsat faktooringut ning neid tuleb ettevõtluse käigus osutatavateks teenusteks lugeda. Kuigi senise praktika kohaselt oli maksustamise aluseks just faktooringute erisus, siis nüüd viitas kohus, et oluline ei ole mitte faktooringu liik, vaid see, kas on kokku lepitud eraldi tasu maksmises.

Olenevalt nõuete majanduslikust väärtusest ja arve esitamise olemasolust on võimalik kujundada kaks arvamust. Ettevõtja, kes soetab nõudeõigused, kandes täitmata jätmise riisikot, ning esitab selle eest oma kliendile tasumiseks arve, tegeleb kuuenda direktiivi artikkel 2 lõike 4 mõistes ettevõtlusega ning on maksukohustuslane. Kui aga ettevõtte omandab omal riisikol maksehäiretega nõudeid ning nõuete nimiväärtuse ja müügihinna vahe kajastab nende nõuete tegelikku majanduslikku väärtust võõrandamise hetkel, kuigi need on nimiväärtusest

madalama hinnaga, ei osutata tasu eest teenust ega teostata käibemaksudirektiivi kohaldamisalasse kuuluvat majandustegevust.

Lõputöö käigus jõudis töö autor seisukohale, et senikaua kuni pole muudetud Eesti käibemaksuseadust, jääb üle vaid tõdeda, et isegi kui Euroopa Kohus on oma praktikas võrdsustanud ehtsa ja ebaehtsa faktooringu maksustamise põhimõtted, jääb Eestis nõuete loovutamise seotud regulatsioon KMS § 12 lõike 10 kohaselt Euroopa Kohtu praktika tulemustest erinevaks.

Edaspidi võiks teadtustöö raames teemaga seonduvalt käsitleda käibemaksu aspekte, mis kaasnevad, kui toimub tehing, kus nõudeõigus müüakse suurema summa eest, kui on võlgnevuse summa või müüakse koos nõudeõigusega mingeid muid õigusi või osutatakse mingeid hüvesid. Kuidas tuleks selline tehing maksustada?

Lõputöö eesmärk saavutati. Autor analüüsis Eesti kohtupraktikat ja Euroopa Kohtu praktikat, ning tõi välja neis esinevad probleemid ja võimalikud lahendused, mida praktikas rakendada.

SUMMARY

The title of this thesis is 'Imposing value added tax on assignment of claims in the European Union'.

The thesis has been written in Estonian and consists of 42 pages. It makes reference to 28 literary sources.

The thesis was topical because court judgments were passed in 2010 and 2011 which explain how assignments of claims and factoring services should be taxed, but the Estonian Value Added Tax Act does not yet grant sufficient options for this.

The goal of the thesis was to analyse the VAT taxation of assignment of claims in the European Union. Four research tasks were set to achieve this goal.

1. An overview of the nature and general principles of VAT is given.
2. An overview of the regulation of taxable value by the definition of the Value Added Tax Act is given.
3. An overview of the principles of assignment of claims in the Law of Obligations Act is given.
4. VAT taxation of assignment of claims in the European Union is analysed.

In the case of assignment of a monetary claim or transfer of a debt, the provision of service for payment only occurs if the sum paid or received for the monetary claim differs from the nominal value of the monetary claim at the moment of transfer of the claim or obligation.

The European Court is of the opinion that the acquisition of a claim is the provision of service during business if the factor acquires the risk of collecting and receiving claims from their client and the taxable value of such a transaction is the difference of the nominal value of the acquired claim and the sum paid to the client for that claim.

The European Court found that the collecting of debts and factoring referred to in the directive cover both true and untrue factoring and are to be deemed services provided during business. Although in former practice the difference in factoring formed the basis of taxation, the court has now made reference to the fact that it is not the type of factoring that matters, but the fact of whether the separate payment of fees has been agreed on.

In researching the thesis the author arrived at the conclusion that until the Estonian Value Added Tax Act is altered, it only remains to be acknowledged that even if the European Court has equalised the principles of taxation for true and untrue factorings in its practices, the regulation related to assignment of claims in Estonia remains different from the results of the practices of the European Court pursuant to Value Added Tax Act § 12 subsection 10.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Bakker, M-R., Klapper, L., Udell, G.F. *Financing Small and Medium-size Enterprises with Factoring: Global Growth and Its Potential in Eastern Europe*. (Washington, DC. : World Bank, 2004)

Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany, kohtuasi C-109/02, Euroopa Kohus, lahend, 23.10.2003, <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62002CJ0109:EN:HTML>> (03.05.2013)

Finanzamt Essen-NordOst versus GFKL Financial Services AG, kohtuasi C-93/10, Euroopa Kohus, lahend, 27.10.2011, <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=111928&pageIndex=0&doclang=ET&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=127116>> (03.05.2013)

Finanzamt Groß-Gerau and MKG-Kraftfahrzeuge-Factory GmbH, kohtuasi C-305/01, Euroopa Kohus, lahend, 26.06.2003, <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48453&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=121294>> (03.05.2013)

Euroopa Nõukogu direktiiv 2006/112/EÜ, 28.11.2006 – ELT L 347, 11.12.2006 ... L 326, 10.12.2010

Euroopa Nõukogu direktiiv 2010/88/EL, 07.12.2010

Euroopa Nõukogu Kuues direktiiv 77/388/EMÜ, 17.05.1977

Huberg, M., „Käibemaksuga maksustatava väärtuse vähendamine. Uus kohtupraktika.“, MaksuMaksja, 2010, nr 1, 36-40

Huberg, M., „Nõude loovutamine ja võla ülekandmine ning seonduvad käibemaksuaspektid“, MaksuMaksja, 2011, nr 3, 29 – 30

Huberg, M., „*Nõuete loovutamine ja käibemaks : uuem Euroopa Kohtu praktika*“, MaksuMaksja, 2011, nr 12, lk 28 – 31

Huberg, M., Uusorg, M., Lehis, L., *Eesti Maksu Seadused*, (Tartu: OÜ Maksumaksjate Liidu Kirjastus, 2008)

Kallas, K., Sikk, I., *Majandusarvestus ja finantsjuhtimine. IV.* (Tallinn: AS Atlex, 2002)

Kägi, K., Võimre, U., *Käibemaks*. (Tallinn: Äripäeva Kirjastuse AS, 2007)

Käibemaksuseadus, 10.12.2003, jõustunud 01.05.2004 – RT I 2003, 82, 554 ... RT I, 20.12.2011

Käibemaksuseadus, 10.12.2003, jõustunud 01.05.2004 – RT I 2003, 82, 554 ... RT I, 25.10.2012, 1

Lehis, L., *Maksuõigus*. (Tallinn: Juura, 2009)

Lind, K., „Maksustatav väärtus. Probleemid kehtivas käibemaksuseaduses“, *Juridica* (2007), nr 9, 639-650

Muys' en De Winter's Bouw- en Aannemingsbedrijf BV v Staatssecretaris van Financiën, kohtuasi C-281/91, Euroopa Kohus, lahend, <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61991CJ0281:EN:HTML>> (03.05.2013)

OÜ Järve Varad kaebus Maksu- ja Tolliameti Lõuna maksu- ja tollikeskuse 3. septembri 2009. a maksuotsuse nr 12.2-3/5837-13 tühistamiseks, 3-3-1-47-10, Riigikohtu halduskolleegium, kohtuotsus, 12.08.2010

Pulk, S., *Käibemaksu põhimõtted Eestis ja Euroopa Liidus*. (Tallinn: Juura, 2001)

Pöldvere, P.-M., Lump H., „*Nõude loovutamine vs lepingu ülevõtmine – kumb teenib Teie huve paremini?*“, <http://www.ap3.ee/blog/2010/03/25/Noude_loovutamine_vs_lepingu_ulevotmine_kumb_teenib_Teie_huve_paremini> (03.05.2013)

Rahandusministeerium, „*Käibemaksuseadus Rahandusministeeriumi kommentaaridega seisuga 1. aprill 2011*“ (2011), <www.fin.ee/index.php?id=280> (03.05.2013)

Sibrits, V., „*Faktooringute liigid ja kasutamise võimalused*“, bakalaureusetöö, International Unuversity Audentes, 2008, hoiukoht Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu

Tammert, P., *Maksundus*. (Tallinn: OÜ Aimwell, 2003)

Tammert, P., *Maksundus*. (Tallinn: OÜ Aimwell, 2005)

Terra, B., Kajus, J., *A Guide to the European VAT Directives. Volume 1. Introduction to European VAT 2009*, IBFT, 2009

Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., *Võlaõigusseadus II kommenteeritud väljaanne*. (Tallinn: Juura, 2007)

Võlaõigusseadus, 26.09.2001, jõustunud 01.07.2002 – RT I 2001, 81, 487 ... RT I, 08.07.2011, 6